LAUSUNTO
19.4.2024

Sivistysvaliokunta

Asia: Kansalaisaloite varhaiskasvatuslain henkilöstön mitoituksesta ja suhdeluvuista

Viite: KAA 1/2024 vp

1. Yleistä

Sivistysala ry (myöhemmin Sivista) kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi kansalaisaloitteesta varhaiskasvatuslain henkilöstön mitoituksesta ja suhdeluvuista. Sivistysala ry:n tavoitteena on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa.

Sivistysala ry edustaa järjestönä muun muassa yksityistä varhaiskasvatusalaa. Jäsenkuntamme kattaa kasvatuksen ja koulutuksen, tieteen ja tutkimuksen, taiteen ja kulttuurin sekä liikunnan ja urheilun yksityismuotoisia työnantajia. Edustamme sekä päiväkotitoimijoita että näiden henkilöstön kouluttajia.

2. Henkilöstömitoitusten muuttaminen ryhmäkohtaiseksi hankaloittaisi päiväkodin arkea

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan varhaiskasvatuslakia muutettavaksi siten, että henkilöstön suhdeluvut muutettaisiin ryhmäkohtaisiksi yksikkökohtaisuuden sijaan.

Sivista pitää ehdotettua muutosta tarpeettomana. Päiväkotien normistoa ei tule lisätä vaan ennemminkin keventää. Nykyinen henkilöstön suhdeluku päiväkotikohtaisesti tuo varhaiskasvatuksen järjestämiseen tarvittavaa tilannesidonnaista joustoa, jolloin esimerkiksi yksittäisen työntekijän yllättävä poissaolo ei saata toimintaa lainvastaiseen tilaan. Koska lapsia ei pääsääntöisesti voi siirrellä ryhmästä toiseen, päiväkodin johtamisen merkitys muutosten ja yllättävien tilanteiden ennakoinnissa korostuu.

Sivista katsoo, että ehdotettu ryhmäkohtainen suhdeluku haastaisi sijaisjärjestelyjä tai aiheuttaisi kesken päivän tulevia poikkeustilanteita. Se työllistäisi epätarkoituksenmukaisella tavalla päiväkodin johtajaa ja veisi aikaa toiminnan johtamiselta ja kehittämiseltä. Varhaiskasvatuslaissa jo nyt säädetään, ettei 35 pykälässä tarkoitetusta suhdeluvusta ole sallittua poiketa henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä.

Tilanne varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen toteutumisen osalta on myönteinen. Aluehallintovirasto raportoi vuosina 2021 ja 2022 tekemistään tarkastuksista kunnallisten päiväkotien henkilöstömitoituksista ja lapsiryhmien ryhmäkoista. Vuoden 2021 tarkastuksissa olleissa päiväkodeissa henkilöstömitoitus ei ollut riittävä 45 toimintapäivänä 6598:sta toimintapäivästä (0,69%) ja lapsiryhmien enimmäiskoko ei ollut toteutunut 312 toimintapäivänä 25 761 toimintapäivästä (1,21%). Vuonna 2022 vastaavat luvut olivat henkilöstömitoituksen osalta 1,51 prosenttia ja lapsiryhmien enimmäiskoon ylityksen osalta 0,86 prosenttia. Suurimmat haasteet henkilöstömitoituksen toteutumisessa ovat pääkaupunkiseudulla.

Varhaiskasvatuslaissa on asetettu kunnianhimoiset tavoitteet ja käytössä on laajasti erilaisia valvonnan keinoja. Sivistan näkemyksen mukaan **päiväkodeille tulisi antaa lisää valtuuksia**

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

harkita itse, kuinka varhaiskasvatuksen tavoitteet saavutetaan päiväkodissa parhaalla mahdollisella tavalla. Jo nykyinen henkilöstöresurssien kohdentaminen ryhmäkokosääntelyn mukaisesti sitoo päiväkodin johtajan käsiä merkittävästi. Kevyempi sääntely antaisi päiväkotien koulutetuille ammattilaisille mahdollisuuden kehittää varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa uusin tavoin. Mahdollisuus toiminnan kehittämiseen on myös pitovoimatekijä henkilöstöpulasta kärsivälle alalle.

Yhteenvetona voi todeta, että nykyinen yksikkökohtainen henkilöstömitoitus mahdollistaa joustavamman varhaiskasvatuksen toteuttamisen ja mahdollistaa perheiden tarpeisiin vastaamisen paremmin. Nykyisellä lainsäädännöllä päiväkotitoimintaa voidaan toteuttaa myös ryhmärajat ylittäen.

3. Yksityisten päiväkotien erityispiirteitä

Yksityistä ja kunnallista varhaiskasvatusta koskee sama lainsäädäntö ja henkilöstömitoitukset. **Yksityinen päiväkoti laajentaa perheiden mahdollisuuksia valita omalta kannalta sopivin varhaiskasvatuspalvelu.** Yksityisten päiväkotien on jatkuvasti lunastettava perheiden luottamus palvelutasollaan ja toimittava laadukkaasti.

Kunnat valvovat yksityisiä varhaiskasvatuksen tuottajia ja yksityisen toimijan on tehtävä kirjallinen julkisen omavalvontasuunnitelma varhaiskasvatuksen turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi. Omavalvontasuunnitelmassa tarkastellaan henkilöstömitoituksia ja sen riittävyyttä sekä lapsiryhmien muodostamisen periaatteita.

Nyt käsiteltävän aloitteen esittämä ryhmäkohtainen säätely hankaloittaisi yksityisten päiväkotien toimintaedellytyksiä erityisesti tilanteessa, jossa kunnittain vaihtelevat palvelusetelikäytänteet eivät aina takaa kustannuksia vastaavaa ja ennakoitavaa rahoitusta.

4. Sivistan ehdotukset varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten parantamiseksi

Sivista näkee, että yksityisten päiväkotien näkökulmasta varhaiskasvatuksen haasteet liittyvät henkilöstön saantiin sekä ennustettavaan ja todellisia kustannuksia vastaavaan rahoitukseen.

Varhaiskasvatuksen tuottajat tekevät parhaansa pätevän henkilöstön rekrytoimiseksi. **Tilannetta haastaa se, että Suomessa ei ole tarjolla riittävää määrää kelpoisuusehtojen mukaista henkilöstöä**. Riittävät alan ammattilaisten koulutusmäärät ovat avainasia. Nyt tehdyt aloituspaikkamäärien lisäykset ovat tervetulleita, sillä aiemmat koulutusmäärät eivät riitä vastaamaan varhaiskasvatuksen henkilöstötarpeisiin. Lisäyksiä tulee edelleen jatkaa ja seurata alan tilannetta.

Koulutetun henkilöstön riittävyyden takaamiseksi on tärkeää, että perheet ilmoittavat riittävän ajoissa lapsen päivittäisestä osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Tilanteiden muuttumisesta (esimerkiksi poissaolot ja loma-ajat) ilmoittamatta jättäminen luo haasteita riittävän joustavan ja varhaiskasvatustavoitteiden mukaisen työvuorosuunnittelun kannalta. **Sivista esittää, että perheiden velvollisuudesta ilmoittaa päivittäisestä varhaiskasvatuspalvelun käytöstä riittävän ajoissa säädettäisiin laissa,** jotta päiväkodit voisivat turvata oikean määrän henkilöstöä entistä paremmin. Tämä lisäisi ennakoivampaa työvuorosuunnittelua ja helpottaisi päiväkotien jatkuvassa muutoksessa olevaa arkea.

Sivistan korostaa, että hallitusohjelmaan kirjattu **varhaiskasvatuksen palvelusetelilainsäädäntö** tulee toteuttaa siten, että se varmistaa palvelusetelin piirissä oleville yksityisille varhaiskasvatuksen tuottajille ennustettavan ja todellisia kustannuksia vastaavan rahoituksen. Sivista katsoo, että

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi

palvelusetelilainsäädännössä tulisi määritellä nykyistä selkeämmin perusteet palvelusetelin arvon määräytymiselle, arvon korottamiselle sekä säännölliselle arvon tarkastukselle. Tämä turvaisi jokaisen lapsen oikeuden laadukkaaseen varhaiskasvatukseen riippumatta palvelun tuottajasta.

Helsingissä 19.4.2024

Sivistysala ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen

Aleksi Sandroos, asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
aleksi.sandroos@sivista.fi, puh. +35840 082 6363

Sivistysala tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Sivista edustaa 400:aa yksityistä sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on 69 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.

Sivistysala ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.sivista.fi